

1

FONETICA

Noțiuni teoretice

Fonetica este știința care studiază sunetele unei **limbi**.

A. CLASIFICAREA SUNETELOR

1. **Vocalele** sunt sunetele care se pot rosti fără ajutorul altor sunete și care pot alcătui singure silaba.

În limba română există 7 vocale: **a, ă, â (î), e, i, o, u**.

ex.: casă, oglindă, elefant, neînduplecat

a, ă, â, î sunt întotdeauna vocale

2. **Semivocalele** sunt sunetele care se aseamănă cu vocalele, dar care nu pot alcătui singure silaba. Ele se pronunță la jumătatea intensității unei vocale.

În limba română există 4 semivocale: **e, i, o, u**.

ex.: deal, cuier, coală, sau

3. **Consoanele** sunt sunete care se rostesc cu ajutorul altor sunete (cu ajutorul unor vocale) și care nu pot alcătui singure silabe.

În limba română există 22 de consoane: **b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, ș, t, ț, v(w), x, y, z**.

B. REGULI DE SCRIERE ȘI DE PRONUNȚARE LITERARĂ

1. După **ș** și **j**:

- în rădăcina cuvântului se scrie și se pronunță numai **a, e, i** (și nu ea, ă, â): așază, deșartă, înșală, tânjală („proșap”, folosit mai ales în expresia a se lăsa pe tânjală); așeza, înșela, șes; jecmăni, jeli; mașină, șir; jilț.
- substantivele și adjectivele feminine se scriu și se pronunță cu **ă** la nominativ-acuzativ (frunzașă, gureșă, tovarășă; plajă, tijă)
- verbele de **conjugarea I** se scriu și se pronunță cu **-ează** (ca și în lucrează) la **indicativ, prezent, persoana a III-a**: înfățișează, angajează și cu **ă** (ca și în lucrăm, lucră) la **indicativ, prezent, persoana I, plural și perfect simplu, persoana a III-a, singular**: înfățișăm, înfățișă; angajăm, angajă;
- **sufixe** se scriu și se pronunță:
  - **-ar** (ca și în lemnar): cenușar, coșar, gogoșar, birjar;
  - **-ământ** (ca și în legământ): îngrășământ;

- **-ăreasă, -ărie** dacă sunt legate de **-ar** (cenușăreasă, gogoșărie, birjărie, după cenușar, gogoșar, birjar) și **-ereasă, -erie** dacă sunt legate de **-er** (lenjereasă, după lenjerie) sau independente;
- **-ător** (ca și în temător): înfricoșător;
- **-eală** (ca și în îndrăzneală): greșeală, oblojeală, tânjeală (rar) „tânjire”;
- **-ean** (ca și în brașovean): ieșean, clujean, someșean;
- **-eață** (ca și în negreață): roșeață;
- **-ească** (ca și în bărbătească): strămoșească, vitejească.

2. e și ie

- În **pronumele personale** și în formele verbului **a fi** se scrie **e**, dar se pronunță [îe]: eu, el, ei, ele, ești, este, e, eram, erai, era, erați, erau

3. ea și ia

- După **ch, gh** se scrie:
  - **ea** când **alternează** cu **e**: cheamă/chem, cheag/închega, blochează/blochez, gheată/ghete, gheață/ghețuri, veghează/veghez;
  - **ia** când **nu** există forme alternante: chiar, chiabur, ghiaur, maghiar.
- Se scrie totdeauna **cea, gea** când fac parte din **aceeași** silabă: ceapă, ceas, acea, a cincea, să lucească, tăcea; geacă, geam, fugea.

4. oa și ua

- La **început de cuvânt** se scrie totdeauna **oa**: oare, oameni, oaste.
- După **consoană** se scrie și se pronunță **oa**: coadă, doar, foarte, joacă, moară, poartă, soare.
- După **vocală** se scrie:
  - **oa** când alternează cu **o**: cuvioasă/cuvios, găoace/găoci, respectuoasă/respectuos;
  - **ua** când nu alternează cu **o** (ci cu **uă**): a doua/două, piua/piuă, roua/rouă, steaua/(reg.) steauă, ziua/ziuă.

5. Înainte de p și b: m

- Înainte de **p** și **b** se scrie **m** (**nu n**), inclusiv în prefixe care înaintea altor consoane se scriu cu n: ambulanță, amplasa, combate, complăcea, emblemă, emplastru, imbatabil, improviză, îmbolnăvi, împărat, umbla.

EXCEPȚIE:

Istanbul.

6. s, z

- înaintea consoanelor **p, t, c, ș, f** și **h** se scrie și se pronunță **s**: despacheta, desfigura, deshuma;
- înaintea consoanelor **b, d, g, j** și **v** se scrie și se pronunță **z**: zbor, dezbate; zdup, brazdă; zgomot, izgoni; dezjuga, răzjudeca; zvânta, azvârli

EXCEPȚII:

Se scriu cu **s** unele **neologisme**:

- **derivate** (în limba română sau împrumutate) cu **prefixul trans-**: transborda, transdanubian, transgresiune, transversal;
  - **compuse** împrumutate: aisberg, glasvand, jurisdicție;
-
- Înaintea consoanei sonore **z** se păstrează **s** în prefixele **des-**, **răs-**: dezăpezi, răszițe.
  - Înaintea sonantei **r** se scrie și se pronunță **z**: dezrobi.
  - Înaintea consoanelor **l**, **m**, **n** se utilizează prefixul **dez-**: dezlega, dezminți, deznoda.

C. CORESPONDENȚA DINTRE SUNET ȘI LITERĂ

1. În general, în limba română, unui sunet îi corespunde o singură literă.
casă – 4 sunete, 4 litere; perete – 6 sunete, 6 litere; cutremur – 8 litere, 8 sunete.
2. Aceeași literă poate reda sunete diferite:
  - Literele **c**, **g**, dacă nu sunt urmate de **e** și **i**, notează sunete ca în cuvintele: casă, carte, câine, găină, galerie, ogradă, etc.
  - Literele **c**, **g**, dacă sunt urmate de **e** sau **i**, pot transcrie:
    - **două sunete** când:
      - a) **sunt urmate de o consoană**: cisternă, cerneală, ager, agil (numărul de litere este egal cu numărul de sunete);
      - b) **formează singure silaba**: cenușă, circuit, șterge, regi (numărul de litere este egal cu numărul de sunete);
    - **un singur sunet** când:
      - a) **sunt urmate de o vocală**: ceas (4 litere, 3 sunete), geam (4 litere, 3 sunete)
      - b) **se află la sfârșitul cuvântului fără a forma singure silaba**: melci (5 litere, 4 sunete), fragi (5 litere, 4 sunete);
  - În cazul grupurilor **ch**, **gh** + **e** sau **i**, acestea pot transcrie:
    - **două sunete** când:
      - a) **sunt urmate de o consoană**: pachet (6 litere, 5 sunete), ghindă (6 litere, 5 sunete); echer (5 litere, 4 sunete),
      - b) **formează singure silaba**: chitanță (8 litere, 7 sunete), ghete (5 litere, 4 sunete)

- **un singur sunet** când:
  - a) **sunt urmate de o vocală**: ghiară (6 litere, 4 sunete), cheag (5 litere, 3 sunete);
  - b) **se află la sfârșitul cuvântului fără a forma singure silaba**: priveghi (8 litere, 6 sunete), urechi (6 litere, 4 sunete) ;

3. Litera **x** poate reda două grupuri de sunete:

- x = ks**: excursie, excepție, extemporal, extremă;
- x = gz**: examen, exemplu, exotic, exercițiu;

4. Același sunet poate fi redat prin litere diferite:

- **sunetul î** poate fi redat prin litera **î** (înainte, începe, urî, neîncetat) sau prin litera **â** (adânc, pâine, câine, România)
- **sunetul k** poate fi redat prin litera **c** (carte, urcă), prin litera **k** (kilogram, kilometru) sau prin litera **q** (Qatar)
- **sunetul v** poate fi redat prin litera **v** (vapor, vineri) sau prin litera **w** (Wagner, watt)
- **sunetul i** poate fi redat prin litera **i** (iarna, vine) sau prin litera **y** (yală, yoyo)
- **sunetul u** poate fi redat prin litera **u** (unde, cuprins) sau prin litera **w** (weekend, show)

D. REGULI DE DESPĂRȚIRE A CUVINTELOR ÎN SILABE

a. Despărțirea cuvintelor după pronunțare

Normele actuale prevăd **despărțirea cuvintelor în silabe după pronunțare**.

1. **O CONSOANĂ ÎNTRE DOUĂ VOCALE** trece în silaba următoare;

ma-să; pă-du-re; u-ti-li-za-re;

Această regulă se aplică și în următoarele situații:

- dacă înaintea consoanei sau după ea se află un diftong sau un triftong, la despărțirea în silabe consoana trece în silaba următoare:

pâi-ne; stro-pea-lă; cre-ioa-ne;
- **litera x** este considerată ca o singură consoană și trece în silaba următoare atunci când se află între două vocale.

a-xă; e-xa-men; e-xer-ci-țiu;

3.6. PĂRȚILE DE VORBIRE NEFLEXIBILE

Noțiuni teoretice

A. ADVERBUL

1. Norma literară condamnă folosirea lui **ca și** (sau a lui *ca*,) în loc de **ca** pentru evitarea cacofoniilor, în construcții de tipul **ca și consilier**, care pot fi înlocuite prin construcții directe, precum: *a fost numit consilier* sau *l-a luat drept consilier, în calitate de consilier*.

2. Adverbul **decât** (sinonim cu *doar, numai*) se folosește numai în construcții negative (N-am decât o soră.), în timp ce sinonimele sale se întrebuițesc în construcții pozitive (Am doar/numai o soră.)

3. Adverbul este parte de vorbire neflexibilă, de aceea cuvintele subliniate în următoarele structuri sunt folosite incorect: Suntem fermi convinși, noi-născuți, cele mai bine pregătite colege. Sunt corecte următoarele formulări: Suntem **ferm** convinși, **nou**-născuți, **cel** mai bine pregătite colege.

4. O atenție sporită este necesară în privința adverbului **mai** care, adesea, este poziționat greșit. Astfel, corecte sunt structurile: Te **mai** caut sau Te-a **mai** căutat; **nu** Mai te caut sau Mai te-a căutat.

5. Un alt aspect referitor la ortografia adverbului îl reprezintă diferența dintre adverbele compuse prin sudare și grupurile de cuvinte cu structură asemănătoare: **bineînțeles** vs **bine înțeles** sau **cândva** vs **când va**.

6. Scrierea adverbelor compuse – vezi capitolul **Lexicul**.

7. Scrierea locuțiunilor adverbiale.

7.1. În general, locuțiunile adverbiale se scriu în cuvinte **separate**, nedeosebindu-se grafic de grupurile libere de cuvinte: **altă dată** (în altă împrejurare), **cu bună știință** (intenționat), **de bunăvoie** (benevol), **în jur de** (aproximativ), **în față** (înainte), **cu siguranță** (desigur).

7.2. Se scriu **cu cratimă** unele locuțiuni **adverbiale rimate** sau/și **ritmate**: **calea-valea, câine-câinește, fuga-fuguța, treacă-meargă, vrând-nevrând**.

7.3. Se despart prin **virgulă** grupurile componente ale unor locuțiuni **adverbiale cu structură simetrică**, uneori **rimate** sau/și **ritmate**: cu chiu, cu vai; de bine, de rău; de voie, de nevoie.

B. PREPOZIȚIA

1. **datorită** vs **din cauza** → Un context **pozitiv** implică utilizarea prepoziției **datorită** (**Datorită** ajutorului oferit de părinți, a depășit momentul dificil.), iar un context **negativ** cere structura **din cauza** (**Din cauza** neatenției a provocat un accident.)

2. Prepoziția **dintre** se utilizează în structuri ca: *4 dintre prieteni* sau *unul dintre cei mai cunoscuți cântăreți*.

3. Prepozițiile **grație**, **mulțumită**, **datorită**, **conform** cer cazul **dativ**, de aceea este greșit un enunț ca: *Mulțumită sfaturilor și a ajutorului venit din partea părinților a câștigat*. Corect este: *Mulțumită sfaturilor și ajutorului...*, **a ajutorului** fiind formă de genitiv.

4. Aproximația în interiorul unor limite numerice se redă fie prin construcții cu **prepoziții**: S-au prezentat **între** douăzeci și treizeci de persoane; Deschis **între** 10 și 18/**de la** 10 **la** 18.

5. În locuțiunea prepozițională **odată cu**, adverbul **odată** se scrie într-un cuvânt.

C. CONJUNCȚIA

1. Se pune **virgulă** înainte de conjuncții și locuțiuni conjuncționale cum sunt: **dar**, **iar**, **însă**, **ci**, **numai că**, **deși**, **fiindcă**, **deoarece**, **căci**, **întrucât**, **cu toate că**, **pentru că**.

2. În locuțiunea conjuncțională **odată ce**, adverbul **odată** se scrie într-un cuvânt.

D. INTERJECȚIA

1. Scrierea interjecțiilor compuse – vezi capitolul **Lexicul**.

2. **Punctuația interjecției:**

2.1. De regulă, **după interjecțiile care exprimă reacții, stări, senzații** se pune **virgulă** sau **semnul exclamării**. În cazul în care se pune semnul exclamării, se poate continua enunțul cu literă mică, deoarece semnul exclamării nu este semn de punctuație finală, rolul lui fiind de a marca intonația specifică: *Vai, ce m-am lovit!*; *Brr! ce frig este!*

2.2. **Interjecțiile de adresare** se izolează prin **virgulă** de restul enunțului: *Măi, vino aici!*

2.3. După **interjecțiile predicative**, ca **hai**, **iată**, **uite**, nu se pune virgulă sau semnul exclamării, dacă urmează un complement: *Hai la mine!*; *Uite un castel!*

Exerciții

1 Alegeți varianta corectă:

- a. O să îl vizităm pe George altădată/altă dată.
- b. Mâine-dimineată/Mâine dimineată ajungem la destinație.
- c. De-abia/Deabia/De abea aștept să vină vacanța.
- d. I-a felicitat pe trei dintre/din colegii noștri.
- e. Mă uit la acest serial demult/de mult.
- f. Bineînțeles/Bine-înțeles că vom învăța pentru acel examen.
- g. Plecăm în/la Sighișoara săptămâna viitoare.
- h. I-ai spus c-am/cam venit ieri?
- i. Acel magazin din cartierul lor este deschis nonstop/non-stop.
- j. Am învățat, așadar/așa dar o să iau o notă mare la test.
- k. Filmul care/pe care l-au văzut a fost plictisitor.
- l. Astă-iarnă/Aastă iarnă a căzut și s-a lovit la picior.
- m. Dintr-odată/Dintrodată/Dintr-o dată s-a auzit un zgomot puternic.
- n. Acei răi-platnici/rău-platnici au fost dați în judecată.
- o. Îmi e tot una/totuna dacă pierd sau câștig partida.
- p. Mașina dinspre/din spre trotuar e a Ioanei.
- q. Îl voi anunța mâine după-amiază/mâine-după-amiază.
- r. La cât e de ambițios, mâine-poimâine/mâine, poimâine aflăm că a ajuns ministru.

2 Rescrieți enunțurile, corectând greșelile.

- a. A sosit la București o dată cu fratele meu, ieri seară.

- b. Ferestrele acelor case noi construite erau largi deschise.

---

c. Vorbea într-una, iar cei prezenți la întâlnire se plictiseră demult.

---

d. Le-am spus căci am căutat cartea fiind că aveam nevoie de ea.

---

e. Am mâncat decât trei fursecuri pentru că mă durea stomacul.

---

f. Măi numai alerga pe lângă aceste tufișuri.

---

g. Hai, să punem cadoul dedesupt!

---

h. Datorită faptului că nu a citit bine cerința, a greșit exercițiul.

---

i. Grație efortului depus de-a lungul anilor și a perseverenței a reușit să ajungă un bun chirurg.

---

j. Chear ea mi-a spus că localul e deschis de la 10-12.

---

k. S-ar îmbrăca alt fel dar nu o lasă părinții.

---

l. Ca și coleg te sfătuiesc să dai dovadă de seriozitate.

---

m. În acest album, găsești cele mai des întâlnite specii de păsări din Asia.

---

n. Deasemenea, au ajuns la concluzia că bunicii lor sunt îndelungi răbdători.

---

o. Noii-veniți au fost întâmpinați de gazdă și au fost poftiți la petrecere.

---

p. Încăperea nu este prealuminată.

---

q. O să mai îl caut unde-va.

---

r. Vrem ca să plece și inclusiv să ne lase în pace.

Cuprins

Argument.....	3
---------------	---

1. FONETICA

Noțiuni teoretice	4
A. Clasificarea sunetelor	4
B. Reguli de scriere și de pronunțare literară.....	4
C. Corespondența dintre sunet și literă.....	6
D. Reguli de despărțire a cuvintelor în silabe	7
a. Despărțirea cuvintelor după pronunțare	7
b. Despărțirea cuvintelor după structură.....	8
c. Despărțirea cuvintelor la capăt de rând	9
E. Accentul	10
<i>Exerciții</i>	11

2. LEXICUL

Noțiuni teoretice	18
A. Cuvintele derivate.....	18
a. Scrierea derivatelor cu prefixe	18
b. Scrierea derivatelor cu sufixe	18
B. Cuvintele compuse	19
a. Cuvintele compuse prin sudare	19
b. Cuvintele compuse prin alăturare cu cratimă	21
c. Cuvintele compuse prin alăturare fără cratimă.....	23
d. Cuvintele compuse prin abreviere.....	24
<i>Exerciții</i>	25

3. MORFOLOGIA

3.1. Verbul. Noțiuni teoretice.....	33
A. Modul indicativ	33
a. Timpul prezent.....	33
b. Timpul imperfect	33
c. Timpul perfect simplu	33
d. Timpul mai-mult-ca-perfect.....	34
e. Timpul viitor	34
B. Modul conjunctiv	34
a. Timpul prezent.....	34
b. Timpul perfect.....	34
C. Modul condițional-optativ	34
a. Timpul prezent.....	34
b. Timpul perfect.....	35
D. Modul imperativ.....	35
E. Modul infinitiv.....	35
F. Modul gerunziu	35
<i>Exerciții</i>	36
3.2. Substantivul. Noțiuni teoretice.....	42
A. Scrierea substantivelor proprii simple și compuse	42
B. Articularea substantivelor	43
C. Numărul substantivelor	45
D. Cazurile substantivelor	45
a. Formele de nominativ-acuzativ.....	45
b. Formele de genitiv-dativ	45
b.1. Substantivele comune	45
b.2. Substantivele proprii	46
b.3. Articolul posesiv-genitival – marcă a cazului genitiv	46
<i>Exerciții</i>	48
3.3. Adjectivul. Noțiuni teoretice	54
A. Ortografierea adjectivelor compuse.....	54
B. Flexiunea adjectivelor.....	55
<i>Exerciții</i>	57

3.4. **Pronumele și adjectivele pronominale.**

Noțiuni teoretice.....	62
A. Pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ	62
B. Pronumele și adjectivul pronominal posesiv	62
C. Pronumele și adjectivul pronominal nehotărât.....	62
D. Pronumele și adjectivul pronominal negativ.....	63
E. Pronumele și adjectivul pronominal relativ.....	63
F. Adjectivul pronominal de întărire.....	64
G. Locuțiunile pronominale de politețe.....	64
<i>Exerciții</i>	65

3.5. **Numeralul.** Noțiuni teoretice.....

A. Numeralul cardinal	71
B. Numeralul ordinal	72
C. Numeralul colectiv	72
D. Numeralul fracționar	72
<i>Exerciții</i>	73

3.6. **Părțile de vorbire.** Noțiuni teoretice .....

A. Adverbul	76
B. Prepoziția	77
C. Conjunția	77
D. Interjecția.....	77
<i>Exerciții</i>	78

4. SEMNELE DE PUNCTUAȚIE ȘI DE ORTOGRAFIE

1. Punctul (.).....	83
2. Punctul și virgula(;)	84
3. Virgula (,).....	84
4. Două puncte (:)	86
5. Punctele de suspensie (...)	87
6. Ghilimelele („ ”).....	87
7. Parantezele (), [],//	87
8. Linia de pauză (-)	87

9. Liniuța de unire/Cratima (-)	88
10. Semnul întrebării (?)	88
11. Semnul exclamării (!)	89
12. Apostroful (')	89
<i>Exerciții</i>	90

5. TESTE ORTOGRAFICE

Test ortografic – clasa a V-a	95
Test ortografic – clasa a VI-a	99
Test ortografic – clasa a VII-a.....	103
Test ortografic – clasa a VIII-a	107
Cheia exercițiilor	111
Bibliografie	121
Cuprins	123